

RUKE NA OTPADU

Alfredo de DOMINIČIS
(Alfredo De Dominicis)

Najnoviji Kamorin izvor prihoda su poslovi sa smećem. Karakteristike prodora kriminala u Napulj i okolinu. Saučesništva, propusti i neefikasnost potpomažu ovu izuzetno surovu organizaciju

K

1.

KAMORA DE FACTO KONTROLIŠE CEO NAPULJ i veći deo oblasti Kampanja. Ovu konstataciju bi bilo krajnje površno poricati ili odbaciti kao preteranu. Ustanovljeno je da u samom Napulju deluje bar 26 Kamorinih familija, koje su međusobno podelile teritoriju tako pažljivo da više nema nijedne gradske zone koja nije pod njihovim uticajem. Tragično stanje u kom se grad nalazi potvrđuju i mnogobrojne nevine žrtve organizovanog kriminala tokom poslednjih godina u koje nisu ubrojani članovi Kamore stradali u borbi klanova za teritorije: 134 ubistva tokom 2004, 23 u prva dva meseca 2005, 54 samo u odmazdi u kvartu Sekondiljano. Zaprepašujuć broj zločina čiji je krajnji motiv stalna potreba raznih familija da prošire svoje teritorije.

Ako ove podatke uporedimo sa podacima iz drugih regija u kojima takođe dominiraju kriminalna udruženja, videćemo da sličnih nema čak ni na Siciliji. Kamorina kontrola naročito je brutalna u glavnom gradu Kampanije, a nešto blaža u napuljskoj provinciji: manji broj mrtvih ovde je samo pokazatelj da su provincijski klanovi moćniji od gradskih – što se po svemu sudeći ne temelji na većem bogatstvu već na radikalnijoj kontoli teritorije. U provinciji, naročito u mnogim malim lokalnim samoupravama, Kamora je veoma duboko prodrla u “civilno društvo” i savršeno se kamuflirala. U nekim manjim mestima sudske vlasti su ustanovile da organizovani kriminal može da nametne ceo opštinski savet i tako odlučuje ko će biti gradonačelnik, ko opštinski sekretar, a ko pomoćnik. Dokazano je da se moć Kamore ne ograničava na lokalnu administraciju, već doseže i do drugih značajnih položaja kao što su, recimo, čak i primarijusi u bolnicama. Magistratura je, između ostalog, otkrila i da Kamora drži radne knjige nadničara kako bi mogla da falsifikuje broj nezaposle

nih. U tim sredinama upliv organizovanog kriminala je toliki da onemogućava planirani razvoj oblasti.

Aktuelno društveno-ekonomsko tkivo naročito je pogodno za širenje kriminalne delatnosti. Naime, broj stanovnika Kampanje je poslednjih godina, nasuprot tendencijama u ostalim delovima Italije, u stalnom porastu. Uz visoku stopu nezaposlenosti, u tako nerazvijenom području, uslovi za nezakonito delovanje sve su pogodniji. Dovoljno je samo pomisliti kakve se sve mogućnosti ukazuju kriminalu kada je reč o aktuelnim migracijskim tokovima. Sve su to razlozi zbog kojih je Kampanja područje koje treba osvojiti – idealno mesto, pravi raj za poslove i investicije organizovanog kriminala.

2. Kamora je počela da poprima svoju aktuelnu konfiguraciju sedamdesetih godina, kada su preduzetnici i političari "stavili ruke na grad". Ipak, tek posle zemljotresa 1980. godine Kamora se razvila i konačno postala organizacija slična mafiji. Uspeva da se organizuje na preduzetničkoj osnovi, što je čini još otpornijom. Zemljotres je Kamori otvorio bar dve mogućnosti. Najpre, to je bila prilika da prisvoji ogromne sume novca namenjenog rekonstrukciji i to preko licitacija i tendera za javne radove, ali i uslužnih delatnosti. Reč je o iznosima koje je ranije Kamora mogla da pribavi jedino ilegalnom delatnošću (trgovina drogom i oružjem, zelenaški poslovi, šverc cigareta, video-kaseta, kompakt-diskova, falsifikovanje firmirane robe, prostitucija, ilegalna lutrija i druge igre na sreću, video-poker, reket, krađa i kupoprodaja ukradene robe). Drugo, bila je to i prilika za uspostavljanje trajnih i čvrstih veza sa svetom politike i preduzetništva. Od tada je teško razlikovati Kamoru od ostatka društva. Bolje rečeno, oslabilo je uverenje da je uopšte moguća uspešna borba protiv nje, a ojačala strepnja od eventualnih ucena.

Kamora se za pranje ogromnih količina novca sve više služi imenima ljudi nesumljivog društvenog ugleda i pokušava da osvoji svaki tržišni sektor, od nekretnina preko građevinskog do komercijalnog sektora, koristeći posebno sektor odeće, kao i agencije za osiguranje, organizaciju spektakla i muzičkih manifestacija. Lista bi mogla da bude i duža, jer je sada preostalo zaista malo sektora u koje Kamora ne ulaže svoj novac.

Tako snažan prodor Kamore u legalne delatnosti izopačio je sve ono što zovemo tržištem. S jedne strane stalni pritisci i zastrašivanje, s druge mogućnost, u bilo kom trenutku, neograničenog pristupa različitim oblicima kredita, stavljaju Kamoru u privilegovanu poziciju i garantuju joj trajnu konkurentnost na tržištu.

92 | 3. Skupljanje otpada je jedna od mnogobrojnih aktivnosti kojima se Kamora tradicionalno bavi. Štaviše, ono bi moglo da se uvrsti u aktivnosti koje

su oduvek bile interesantne, kao što su agroindustrijski sektor, tržište cveća i pogrebnih usluga, ili tržište stoke. Procenjuje se da otpad donosi Kamori nešto manje od ukupne količine novca koji potiče od trgovine drogom: reč je o poslovnom prometu od 52 miliona evra.

Jedan od prvih koji su nanjušili potencijal biznisa s otpadom u Kampanji, bio je klan Nuvoleta u Maranu. Kamora je brzo shvatila da regija ispunjava sve pretpostavke za investiranje u taj sektor: dobru kontrolu teritorije, nepostojanje adekvatnih struktura za skupljanje i zbrinjavanje otpada, kao i izobilje sirovine – tj. smeća. Uz sve to, troškovi ove delatnosti su relativno niski, naročito ako se obavlja ilegalno: obično je jedini trošak kupovina zemljišne parcele na koju će se smeće odlagati – ukoliko se jednostavno ne baca na neke javne površine, i to bez zakopavanja!

Uostalom, nije slučajno ni to što ni u jednom drugom delu Italije nema toliko divljih deponija, pri čemu se za neke ne isključuje mogućnost da su poslužile i za odlaganje nuklearnog otpada. Takođe, nije slučajno ni to što je u Kampaniji smeće moralo da se odvozi kamionima pod policijskom pratnjom. Uprkos takvom vanrednom stanju, donošenje zakona u oblasti zbrinjavanja otpada i sanacije zagađenih površina u Regiji Kampanja odvijalo se sporo. Najpre je usvojen zakon br. 10, od 10. 02. 1993. godine, kojim su utvrđeni osnovni principi i instrumenti za intervencije u ovoj oblasti. Međutim Regija postaje svesna problema zbrinjavanja otpada tek 1994, kada proglašava alarmantno vanredno stanje, prouzrokovano pre svega rastućim interesom kriminalnih organizacija (takozvanih ekomafija) za upravljanje ciklusom otpada, uz ozbiljan i rasprostranjen fenomen zagađenja životne sredine. Odgovor na vanredno stanje bila je naredba Vlade od 11. februara 1994. kojom je, u dogovoru sa ministrom za zaštitu životne sredine i lokalnim administracijama, prefekt Napulja, kao ovlašćeni poverenik, zadužen za preduzimanje svih neophodnih mera za prevazilaženje tako ozbiljne situacije.

Nesposobnost regije da usvoji koherentan plan za zbrinjavanje svih vrsta otpada doprinosi produženju trajanja vanrednog stanja. Zbog toga se nužno ponovo pokreće centralna vlada. Najpre Vlada (naredbom 2425 od 18. marta 1996), potom i ministar unutrašnjih poslova odgovoran za koordinaciju Civilne zaštite (naredbama 2470 od 31. oktobra 1996. i 2560 od 2. maja 1997), imenujući predsednika regije Kampanija za ovlašćenog poverenika za zbrinjavanje otpada. Njegov mandat je trebalo da potraje do odobrenja regionalnog plana za tretman otpada, a u svakom slučaju ne dalje od 31. decembra 1996.

Desetog aprila 1997. godine donet je zakon br. 97 na osnovu kojeg je formirana parlamentarna istražna komisija za ciklus otpada i nelegalne aktivnosti s njim u vezi. Potreba za posebnom komisijom za sektor otpada i sanacije nije uzrokovana samo vanrednim stanjem, već i nesposobnošću Regije Kampa

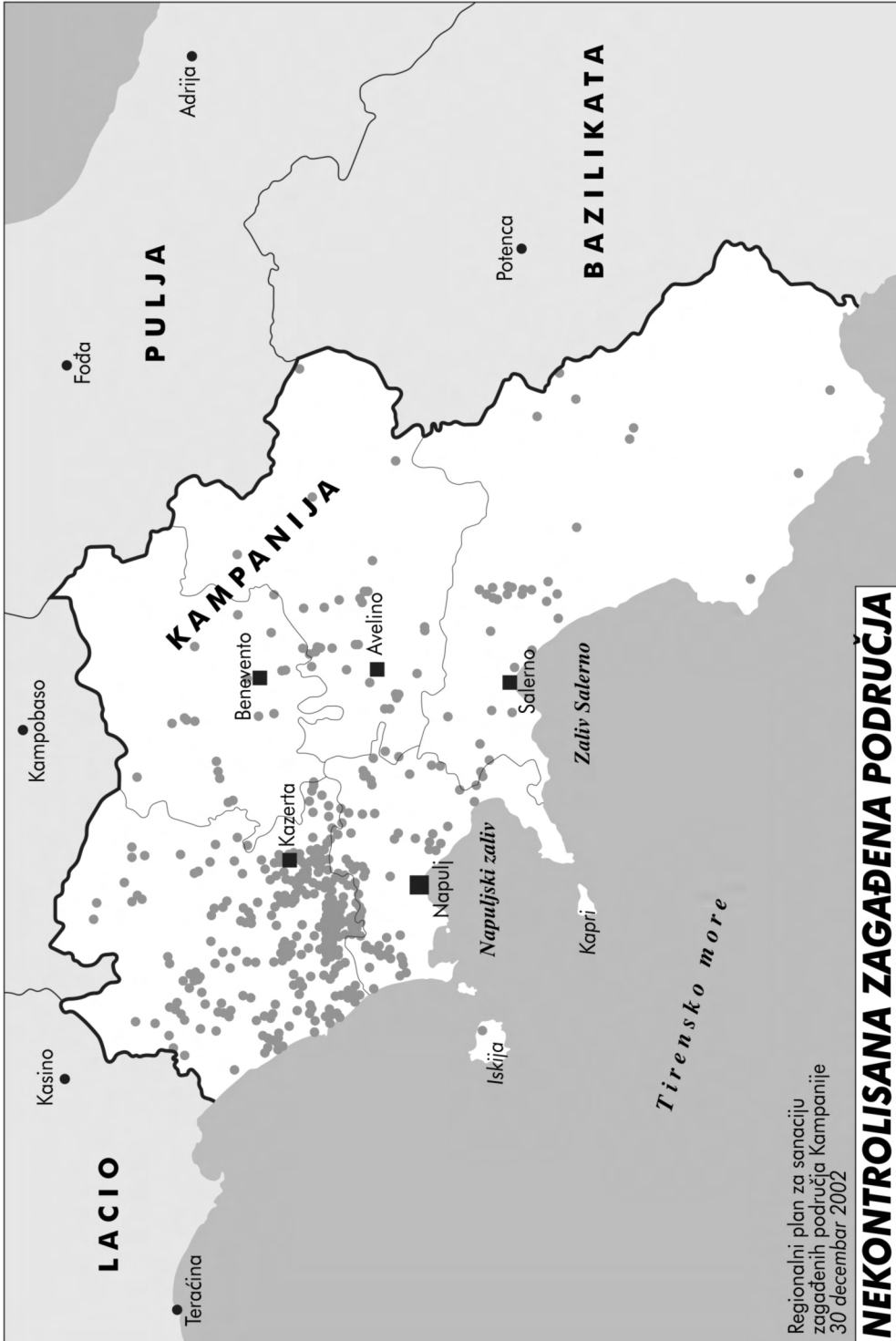
nija da obavlja svoju dužnost. To dokazuje i ministarska naredba 3100 od 22. decembra 2000, kojom ministar obnavlja mandat predsedniku regije Kampanija za urgentno rešavanje pitanja otpada i sanaciju zagađenih područja. Tek je 2001. godine konačno odobren regionalni plan za zbrinjavanje otpada u Kampaniji, dok je razrada normativnih instrumenata kao i integralnog programa za regionalno planiranje i dalje u *planu*.

Terminološki je protivrečno kao vanredno definisati stanje koje nepromenjeno traje više od deset godina tokom kojih su dužnost poverenika za zbrinjavanje otpada obavljali predsednici regije Kampanija – Rastreli, Losko i Basolino – sve do aktuelne situacije, u kojoj je posle Basolinove ostavke za njegovog naslednika imenovan bivši prefekt Korado Katenači. Najveći deo posla, obavljen pre Katenačijevog dolaska, ticao se izrade programa generalne sanacije zasnovanog na popisu različitih tipova deponija. To je bila osnova za ozbiljno planiranje, dovoljna i za to da se iz evropskih fondova eventualno dobiju sredstva za neophodne radove – kao što se može i videti iz Regionalnog plana za sanaciju zagađenih područja Kampanije od 30. decembra 2002.

Ipak, problem otpada se generalno pogoršavao i konačno dostigao dramatičan vrhunac početkom 2005. godine, kada su u nizu pretećih i nekontrolisanih manifestacija spontano blokirani autoput i pojedine železničke deonice. Čak je i predsednik Čampi, prilikom posete Napulju, osetio potrebu da pozove na red, a pre svega na odgovornost. Visoka nezaposlenost, ukorenjeno nepoverenje prema institucijama i Kamorin pritisak stvorili su sve uslove za neku vrstu narodne pobune, koja se u mnogo čemu već nagoveštava.

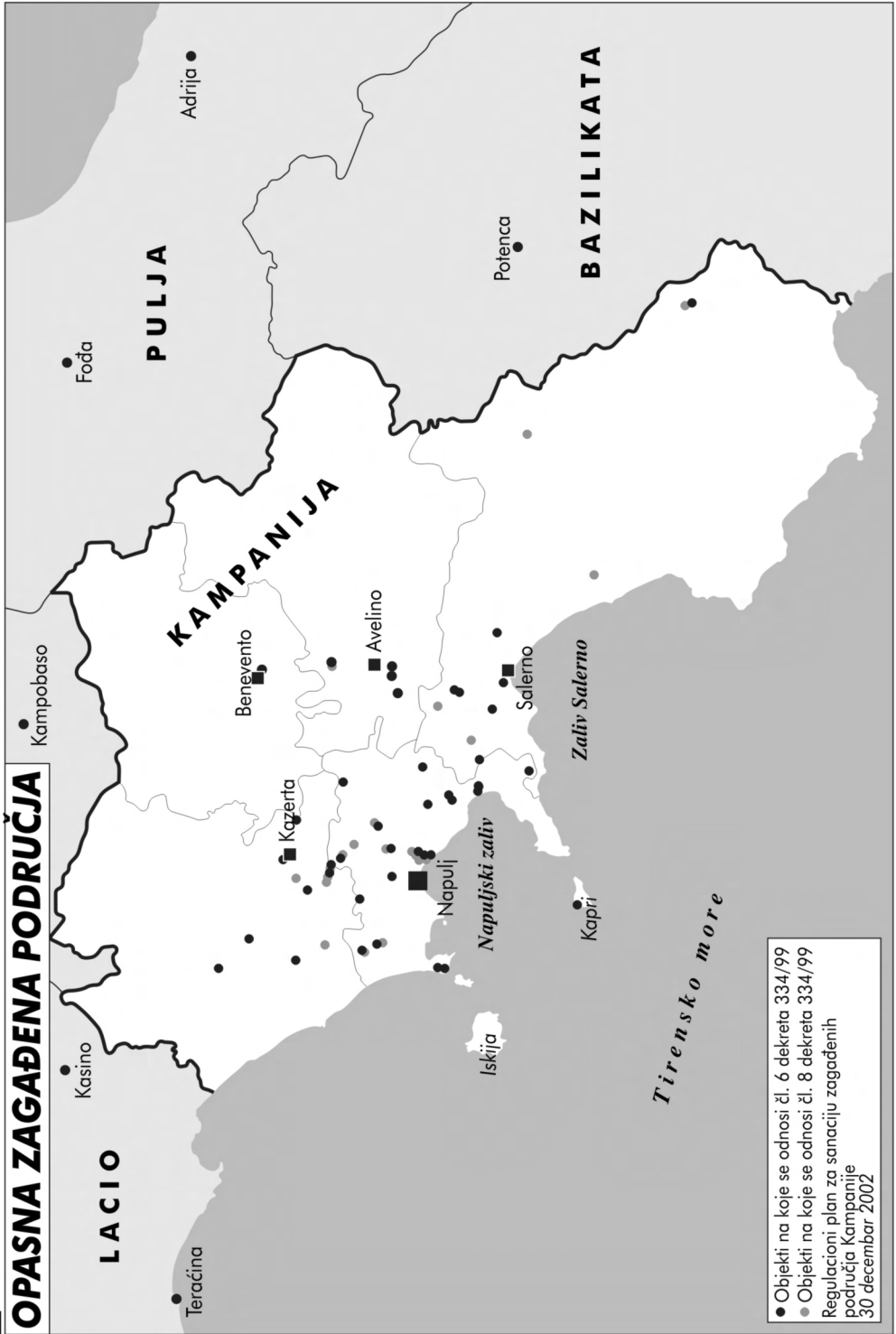
Nepobitna je činjenica da je poslednji imenovani poverenik, Katenači, zatekao katastrofalno stanje. On je više puta zapretio ostavkom i samo je zahvaljujući pomoći vlade do sada uspevao da prevaziđe neke kritične situacije, tek tren pre nego što su eskalirale.

Da bi se shvatila sva ozbiljnost problema u vezi sa otpadom, dovoljno je pročitati samo neke od Katenačijevih odgovora posebnoj parlamentarnoj komisiji. Na sednicama održanim jula 2004, komisija je od njega tražila da ilustruje stanje koje je zatekao u trenutku preuzimanja dužnosti. Katenači je izložio razloge koji su, po njegovom mišljenju, stanje učinili dramatičnim. Pre svega, novčane teškoće (preciznije, finansijski krah) povereništva: prema Katenačijevim rečima, “rupa” u budžetu iznosi između 300 i 350 miliona evra – zapanjujući iznos čiju tačnost trenutno proveravaju inspektori Ministarstva finansija. U trenutku stupanja na dužnost, novi poverenik je u blagajni zatekao samo 16 hiljada evra. Takav deficit je sam po sebi dovoljan da obeshrabri bilo koju inicijativu. Deficitu su sigurno doprinele i neumereno visoke plate osoblja u povereništvu. Podjednako je zabrinjavajući problem Fibe, privatnog preduzeća grupe Impregilo kojoj je povereno sedam Cdr postrojenja za tretman otpada.



Regionalni plan za sanaciju
zagađenih područja Kampanije
30 decembar 2002

NEKONTROLISANA ZAGAĐENA PODRUČJA



Čini se Fiba nije okončala posao, budući da je povereništvo vrlo često moralo da preuzima zadatke poverene tom preduzeću. Osim toga, magistratura je pretela zatvaranjem preduzeća jer nijedno od njegovih postrojenja nije ispunjavalo propisane zakonske uslove.

Najzad, drugi zabrinjavajući aspekt predstavlja zapošljavanje oko 2.300 društveno korisnih radnika, koji je trebalo da garantuju selektivno skupljanje otpada koje, međutim, nikada nije počelo. Utvrđeno je da stvarno radi samo 200 radnika. Štaviše, svi ugovori su tokom prethodnog povereništva transformisani sa "određenog" na "neodređeno vreme". Ali poglavlju o društveno korisnim radnicima ovde nije kraj. Naime, diskutabiln je i njihov odabir, koji je obavila pouzdana agencija iz Regije. U toku je sudska istraga i već je sasvim izvesno da su mnogi od zaposlenih ranije bili kažnjavani. Pretpostavlja se da je u mnogim slučajevima zapošljavanje obavljeno pod Kamorinim pritiskom.

Na sve probleme koje je Katenaci predočio komisiji treba dodati i probleme neodložnog postavljanja termoenergetskih, to jest, postrojenja u kojima se električna energija proizvodi sagorevanjem čvrstog otpada, i hitnog pronalaženja novih deponija. Zaprepašujuća je činjenica da nije blagovremeno i adekvatno objašnjeno kakav je uticaj tih postrojenja (kojih u Italiji ima dosta, u Breši, Raveni, Bolonji...) na životnu sredinu. Otuda su se Katenaci i Bertolazo, šef Civilne zaštite, posle jedanaest godina vanrednog stanja suočili sa pobesnelom gomilom i bili primorani da pruže objašnjenja o deponijama i daju obećanja koja će teško moći da ispune. U takvoj situaciji je očigledno da je izgradnja termopostrojenja u Aćeri (predgrađe Napulja) kao i dve deponije u zoni Salerno, pre rezultat vanrednog stanja, nego razboritosti i pažljive demografske, društveno-ekonomske i geološke analize teritorije.

Sa slučajem upravljanja otpadom izlazi na videlo zastrašujuća činjenica da institucije i "građansko društvo" zavise od Kamore. To, naravno, ne opravdava neefikasnost vlasti. Upravljanje otpadom je primer kako se propušta prilika za stvaranje preduslova za novi privredni i društveni razvoj. Nije moguć život u senci Kamore tako što ćete je manje-više ignorisati ili samo pokušavati da ograničite njeno nasilje. Neophodno je podrivanje njene ekonomske osnove.

Prevela Ana Luburić